

Τολμυος μολι/
βασιλε, φιοτορα
σ ηου βο ρε

S	Paris. gr. Suppl. 1034, φφ. 169 ^v -175 ^v	a. 1364
A	Adrianop. 1237 = Μουσείο Μπενάκη 48, φφ. 2 ^r -8 ^r	XVI
C	Paris. Coislin. 382, φφ. 142 ^v -148 ^v	XV
G	Paris. gr. 396, φφ. 698 ^r -704 ^r	XIV
M	Monac. gr. 525, φφ. 65 ^v -66 ^r	XIV
P	Paris. gr. 1310, φφ. 429 ^v -434 ^r	XV
K	Constantinop. Serail 35, φφ. 118 ^r -129 ^r	a. 1461

ΠΟΙΗΜΑ Γ΄

Στίχοι τοῦ Θεοδώρου τοῦ Πτωχοπροδρόμου πρὸς τὸν βασιλέα
κὺρ Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν

- Τολμήσας μόλις, βασιλεῦ, δέσποτα στεφηφόρε,
σκηπτοῦχε κομνηνὸβλαστε, κράτιστε κοσμοκράτορ,
τῇ σκέπη τῶν χρυσέων σου προσέρχομαι πτερυγίων,
καθικετεύων, ἔξαιτῶν, παρακαλῶν ὃ τάλας
5 τὰς ἀκοὰς προσθεῖναι μοι τῆς σῆς ἀνακτορίας,
ὅπως λεπτομερέστερον τὸ κατ' ἐμὲ λαλήσω.
Μόλις ποτὲ παραδραμῶν τὴν θάλασσαν τοῦ βίου
τὴν οὔτω κατακλύζουσαν καὶ συμβυθίζουσάν με
πρὸς τὸν κοσμοσωτήριον προσέδραμον λιμένα,
10 τὸν τῆς χριστομιμήτου σου μεγάλης βασιλείας,
σύ γὰρ λιμὴν ἀκύμαντος τῶν σοὶ προσπεφευγῶτων·
μόλις λιπὼν τὸ πέλαγος τῶν ἀλμυρῶν φροντίδων
ἔφθασα πρὸς τὸ πέλαγος τῶν εὐεργετημάτων.
Σὺ γὰρ ἐλέους εἶ πηγὴ καὶ τῶν χαρίτων χάρις
15 καὶ πέλαγος χρηστότητος καὶ τῆς φιλανθρωπίας,
σύ κράτος τῶν ρηγίναρχῶν, τῶν τοπαρχῶν αὐτάναξ,
ἐπὶ δὲ τῷ τετράνακτι, τῷ τετραγουστομόρφῳ
Ρώμης τῆς νέας τῆς χρυσῆς, τῆς Κωνσταντίνου Ρώμης,
τῷ γόνῳ τῷ τοῦ κράτους σου νέμειν καὶ τῆς πορφύρας
20 μερῶν τεσσάρων τῶν τῆς γῆς καὶ κράτωρ κηρυχθήση,

titulus Μανουὴλ τὸν Πορφυρογέννητον Α Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα G Theodori Prodromi ad Manuelem Comnenum versus politici M Πτωχοπροδρόμος P Τοῦ σοφιστάτου δὲ Θεοδώρου τοῦ Πτωχοπροδρόμου στίχοι ἀστεῖοι πρὸς τὸν εὐτυχῆ καὶ ἀνδρειότατον βασιλέα κὺρ Μανουὴλ τὸν Πορφυρογέννητον K 1-55 om. GM 1 μόλις τολμήσας PK 3 ὑπὸ τὴν σκέπη τῶν χρυσῶν PK 4 καθικετεύων CPK καθικετεύειν SA 5 ἀ. σου πρόσθης K προθεῖναι P μοι σῆς ἀνακτορίας PK 6-42 om. PK 19 γόνει C 20 κράτωρ corr. Reinsch κράτος SAC

- αὐτὸς γὰρ τὸ τετραγύουστον ἐκ τῆς προσηγορίας
σταυροῦ τὴν τετραμέρειαν πάντως παρασημαίων·
ὡς γοῦν ὁ τύπος τοῦ σταυροῦ τετραμερῆς τυγχάνει,
οὕτω καὶ σὺ τετραμερῆ κατακρατήσας κόσμον
25 ἐπὶ τῷ τετραγούστῳ μοι τῷ πορφυρογεννήτῳ·
ὅμως δὲ σύ, τετραγύουστε, τοῦ τετραγούστου δίχα
σκῆπτρα κρατύνεις κραταιῶς τῆς μονοκρατορίας
τριάδι συνεργούμενος τῇ θεαρχικωτάτῃ.
Ἄν γάρ τινες τῶν ἐν ἀρχῇ, τῶν μὴ καλῶς φρονούντων,
30 τὸ καθ' ἡμᾶς φρονήσωσιν καὶ περιθραυσυνθῶσιν,
καὶ νεύσας μόνον κατ' αὐτῶν μόνῳ τῷ νεύματί σου,
ὥσει καπνὸς πορεύονται πόρρω τοῦ σοῦ προσώπου,
πτοούμενοι τὴν σύγκαυσιν, μονάρχα μονοκράτορ,
τῇ λάμπει τοῦ προσώπου σου μήπως κατακαῶσιν,
35 καθώσπερ τήκεται κηρὸς ἀπὸ πυρὸς προσώπου,
ὡς πρὸ μικροῦ πεπόνθασιν Δαντόνης καὶ Μελίας
καὶ Νουραδίνος σὺν αὐτοῖς ἐξ ἄκρας τῆς ἀνοίας,
ὥσπερ ἐκεῖνος Νεεμᾶν ὁ πρὶν ἀποστατήσας.
Ἄλλὰ πρὸς τὸ προκείμενον καὶ πάλιν ἐπανέλθω.
40 Μόλις ρυσθεῖς τῶν δυσχερῶν βιοτικῶν φροντιδίων,
τῶν καταποντιζόντων με καὶ καταβυθίζόντων,
συντόμως ἤλθον, ὡς ὄρας, ὡς ἀπὸ τῶν κυμάτων
πρὸς κράτος τὸ γαλήνιον τῆς αὐτοκρατορίας,
πρὸς ὄρμον καὶ ἀνάπταυλαν πάντων τῶν ἐν ἀνάγκαις.
45 Ἄλλὰ μὴ κλείσης ἀκοὰς μηδὲ ἀποστραφῆς μοι
τὸν δοῦλον καὶ οἰκέτην σου, τὸν κατηχρειωμένον.
Εἰ γὰρ καὶ λέξων ἤρχομουν μυθοπλαστῶν τοὺς λόγους,
εὐλύτως εἶχες, βασιλεῦ, πάντων ἐκ τούτων λύσιν,

21 καὶ τῆς C 22 πάντας παρασημαίνει C 30 περιθραυσυνθῶσι corr. Hatzidakis περιθραυθηθοῦσιν S περιθραυθηθῶσι CA 33 πτοούμενος C 44 ὄρμος σὺ γὰρ ὁ γαληνὸς P ὄρμησα K ἐνάγγαις K 45 καὶ μὴ με κ. ἀ. τὰς βασιλικωτάτας PK ἀπ. με C 46 μηδὲν σὸν ἀποστρέψης με δοῦλον κατησχυμένον PK 47-55 om. PK 47 ἤρχομην C 48 λύσιν A λύειν SC

50 ἐν σοὶ γὰρ ἐγκατοίκησεν ἢ τοῦ θεοῦ προνοία,
 ἢ Σολομῶντος ἄρρητος θεόσοφος σοφία.
 Ἄλλ' ἄρχομαι τὰ κατ' ἐμὲ τῷ κράτει σου γνωρίσαι
 καὶ πόσῃν ὁ τρισάθλιος ἐπέστην τὴν ζημίαν
 ἐκ τοῦ μαθεῖν με γράμματα καὶ βίβλους ἀναγνῶναι
 καὶ τῶν ἀρχαίων μυθουργῶν τὰς ληρομυθουργίας,
 55 ἐνταῦθα τοῖνυν ἐξ ἀρχῆς τὰ κατ' ἐμὲ γνωρίσω.

Ἀπὸ μικροῦ μὲ ἔλεγεν ὁ γέρων ὁ πατήρ μου·
 «Τέκνον μου, μάθε γράμματα, καὶ ὡσάν ἐσέναν ἔχει,
 βλέπεις τὸν δεῖνα, τέκνον μου, πεζὸς περιεπάτει,
 καὶ τώρα ἐν διπλοεντέλινος καὶ παχυμουλαράτος.
 60 Αὐτός, ὅταν ἐμάνθανεν, ὑπόδησιν οὐκ εἶχεν,
 καὶ τώρα, βλέπε τον, φορεῖ τὰ μακρομύτικά του.
 Αὐτὸς μικρὸς οὐδὲν εἶδεν τὸ τοῦ λοετροῦ κατώφλιον,
 καὶ τώρα λουτρακίζεται τρίτον τὴν ἐβδομάδα·
 ὁ κόλπος του ἐβουρβούρυσεν φθείρας ἀμυγδαλάτας,
 65 καὶ τώρα τὰ νομίσματα γέμει τὰ μανοηλάτα·
 τσάντσαλον εἶχεν στούπινον, καβάδιον λερωμένον,
 κ' ἐφόρει το μονάλλαγος χειμῶνα καλοκαίριν,

49 ἐγκατοίκησεν C 52 ὑπέστην C 55 γνωρίζω A 56 ἀ. μικρόθεν GMPK 57
 παιδὶν μ. G καὶ om. C σὰν M ἂν θέλεις νὰ 'φελέσης P 58 β. ἐκείνον M ἐπεριπάτει
 MPK

58-1 καὶ τώρα, βλέπεις, γέγονεν χρυσοφτερνιστηράτος P γ. λαμπρὸς
 ἐνδεδυμένος K

59 ἐν correxi ἐν SAC ἐν om. GM ἀλογοτριπλοεντέλινος κ. π. PK 60 ὄνταν P
 ὅταν ἐ. αὐτὸς G ἐμάθανεν MP ὑπόδεσιν AK ὑποδησιὰν M 61 βλέπεις ... μα-
 κρομύτικά GMPK 62 α. ὅταν ἐμάνθανε (ἐμάθανεν M) λουτροῦ θύραν οὐκ οἶδε
 (εἶδεν M) GM τοῦ λουτροῦ τὸ κ. P ὀλοετροῦ κ. K 63 λουτρικίζεται CPK τὴν ἐ.
 τρίτον M 64 αὐτὸς ὁ. κ. τ. ἔγεμε G κόρφος P ψείρας CP αὐτὸς πάντοτε ἔγεμεν ὁ.
 κ. τ. τὰς φθείρας M post v. 64 K add. iterum v. 58-1 65 κ. τ. γέμει ὁ κόλπος του
 ὑπὲρ μανουλάτα G ὑπὲρ μ. M κ. τ. τὰ ὑπέρπυρα P 66 καβάδιον ε. σ. τσαντσαλο-
 φορεμένον (τσούπινον τσατσάλιν λ. K) PK 67 χειμὸν καὶ CP

- καὶ τῶρα, βλέπεις, γέγονε λαμπρὸς καὶ λουρικάτος,
 παραγεμιστοτράχηλος, μεταξοσφικτουράτος.
- 70 Αὐτός, ὅταν ἐμάνθανε, ποτέ του οὐκ ἐκτενίσθη,
 καὶ τῶρα ἐν καλοκτένιστος καὶ καμαροτριχάρης.
 Καὶ πείσθητι γεροντικοῖς καὶ πατρικοῖς σου λόγοις
 καὶ μάθε γράμματα καὶ σὺ καὶ ὡσὰν ἐσέναν ἔχει.
 Ἄν γὰρ πεισθῆς ταῖς συμβουλαῖς καὶ τοῖς διδάγμασί μου,
- 75 σὺ μὲν μεγάλως τιμηθῆς, πολλὰ νὰ εὐτυχήσης,
 ἐμὲ δὲ τὸν πατέρα σου κὰν ἐν τῇ τελευτῇ μου,
 νὰ θρέψης ὡς ταλαίπωρον καὶ νὰ γηροτροφήσης.»
 Ὡς δ' ἤκουσα τοῦ γέροντος, δέσποτα, τοῦ πατρός μου,
 τοῖς γὰρ γονεῦσι πείθεσθαι φησι τὸ θεῖον γράμμα,
- 80 ἔμαθα τὰ γραμματικὰ πλήν μετὰ κόπου πόσου.
 Ἄφοῦ δὲ γέγονα κἀγὼ γραμματικὸς τεχνίτης,
 ἐπιθυμῶ καὶ τὸ ψωμὶν καὶ τοῦ ψωμιοῦ τὴν μάνναν,
 καὶ διὰ τὴν πείναν τὴν πολλὴν καὶ τὴν στενοχωρίαν
 ὑβρίζω τὰ γραμματικά, λέγω μετὰ δακρῶν·
- 85 «Ἀνάθεμαν τὰ γράμματα, Χριστέ, καὶ ὅπου τὰ θέλει,
 ἀνάθεμαν καὶ τὸν καιρὸν καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν,
 καθ' ἣν μὲ παρεδώκασιν εἰς τὸ διδασκαλεῖον,
 πρὸς τὸ νὰ μάθω γράμματα, τάχα νὰ ζῶ ἀπ' ἐκεῖνα.»

68 λαμπροπουκαμισάτος P λ. ἐπιλουρικάτος K 69 κ' ἑμορφοπροσωπάτος P κα-
 βαδοσφικτουράτος K post v. 69 K add. iterum v. 60 70 οὔτος K ὄνταν P ἐμάθα-
 νεν MP π. δὲν P του om. PK 71 ἐν correxi ἐνι SACM καλοκτένιστος P καλο-
 τριχαράτος M μαυροτριχαράτος P καλοκαβαλάρης G 73 κ. μ. τὰ γραμματικὰ
 GMPK ἂν θέλεις νὰ φελέσης P 74 ἀναρπισθεῖς K 75 μὲν πολλὰ (λοιπὸν P) νὰ τ.
 μεγάλως νὰ MPK 76 ἐμὲ τὸν γὰρ K τὸν ταλαίπωρον M κὰν ἐν τοῖς τελευτοῖς
 μου P καὶ πρὸ τῆς τελευτῆς μου M νὰ θρέψης εἰς τὸ γῆρας K 77 ὡς ἀδύνατον
 MPK γεροτροφήσης K γηροβοσκήσης M γεροβοσκήσης P 78 δ' om. K ἦ. τὴν
 συμβουλὴν M δεσπότου K 79 τὸ θ. γ. λέγει K 80 καὶ ἔμαθον τ. γ. μετὰ πολλοῦ
 τοῦ κόπου G 81 δ. τάχα γέγονα GMPK 82 ἀπεθυμῶ K ψ. κ. κύταλον καὶ ψίχαν
 P 84 ὄ. τὴν γραμματικὴν καὶ κλαίγω καὶ φωνάζω P 85 καὶ τὰ γραμματικά K
 87 ὅπου μὲ π. ε. τ. σκολειὸν ἐμέναν P 88 τάχα νὰ μ. P

καὶ γύρα ἔν κρηουζίνισα,
καὶ κρηουζίνισα

- Ἐδάρε καὶ τὰ γράμματα, ἂν μὲ ἔποισαν τεχνίτην,
 90 ἀπ' αὐτοὺς ὅπου κάμνουσιν τὰ κλαπωτὰ καὶ ζῶσιν,
 νὰ ἔμαθα τέχνην κλαπωτὴν καὶ νὰ ἔζουν ἀπ' ἐκείνην,
 νὰ ἦνοιγα τὸ ἀρμάριν μου, νὰ τὸ ἦυρισκα γεμάτον
 ψωμίν, κρασὶν πληθυντικὸν καὶ θυννομαγειρείαν
 καὶ παλαμιδοκόμματα καὶ τσίρους καὶ σκουμπρία,
 95 παρ' ὅτι τώρα ἀνοίγω το, βλέπω τοὺς πάτους ὅλους,
 καὶ βλέπω χαρτοσάκκουλα γεμάτα τὰ χαρτία,

89 ἔδα παρὰ τ. Μ. ἂν μ' ἔλειπαν τ. ΡΚ καὶ μάνθανα (μάθανα Ρ) τεχνίτης ΡΚ
 ἔδαρε τότε ἂν μ' ἔποισαν τεχνίτην χρυσοράπτῃν G 90 κάμνωσι G ζῶσιν ΡΚ 91
 καὶ ἔ. G νὰ ἔζουν ΜΡ μετ' ἔ. Ρ κλ. τὴν περιφρονημένην G

91-1 καὶ μετ' αὐτὴν τὴν κλαπωτὴν τὴν περιφρονημένην Μ μετ' αὐτὴν
 γάρ τ. κ. τὴν περιωρεμένην (περιωρεμένην Κ) ΡΚ

92 οὐ μὴ ἦ. τ. ἄ. μ. καὶ ἦ. ὅτι γέμει G ἄνοιγα ΡΚ εὔρισκα ACK τὸ ἔβρι-
 σκα ΜΡ γεμάτο Κ 93 θυννομαγειρείαν G θυννομαγειρείας Μ θυννομαγε-
 ρείαν Ρ θύνναν μαγειρείαν SAC θύννας μαγειρείας Κ 94 κίρους Κ 95 παρ'
 οὗ GMPK ὅτι om. Μ τώρα om. G 96 χαρτοσάκκουλον γεμάτον μετ' ἔ. Κ